

Aan het wankelen gebracht

Zondag 25 mei 2025, Christus Triumfatorkerk

Voorganger ds. Jaap van den Akker

Lezing: Handelingen 16: 11-34

Komen

- Welkomstwoord
- Aanvangslied 'De aarde is vervuld van goedertierenheid' (Lied 650: 1, 2, 4 en 7)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag Psalm 65: 1 en 6
- Kyriëgebed
- Glorialied 'Alle eer en alle glorie' (Lied 305)

Woord

- Met de kinderen

Gebed

Gesprek: Kopen zonder geld

Lied met de kinderen: 'Voor mij is geluk' (Lied 783: 1 en 3)

- Inleiding

Na het verhaal van de bekering van Petrus focust het boek Handelingen nu weer op Paulus. Paulus is natuurlijk de grote zendingsman. Paulus reist de hele wereld over en Paulus vertelt overal van zijn geloof in Jezus. We lezen zo meteen een groot gedeelte van Handelingen 16, waarbij ik in de preek vooral op het tweede deel zal ingaan.

Toch lezen we ook al vanaf vers 11, omdat er hier iets belangrijks gebeurt: Paulus

betreedt een nieuwe werelddeel. Paulus komt aan in Griekenland en brengt het evangelie naar Europa. Hier wordt voor het eerst in Europa over Jezus gepraat. Ergens in Oost Griekenland – Macedonië, Het land van Alexander de Grote en nu een provincie van het Romeinse rijk. Hij zet in Neapolis vaste voet op ons continent – het plaatsje daar heet nu Kavala, en Paulus reist meteen door naar Filippi. Een Grieks stadje dat vernoemd is naar de vader van Alexander de Grote.

Ze varen rechtstreeks van Troas naar Neapolis. Ze - dat zijn: Paulus en Silas en heel waarschijnlijk ook Lucas zelf – de schrijver van het boek Handelingen. Dat denken we omdat de Lucas opeens in Handelingen 16, vers 11 we schrijft. Terwijl hij het steeds over ze had.

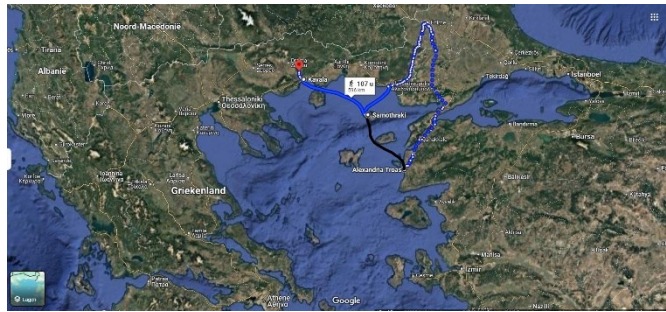
Het lijkt erop dat Lucas meereisde en het lijkt erop ook dat Lucas zelf een Griek was en nu op vertrouwde grond komt. Daarom neemt hij ook zo uitgebreid de tijd om te vertellen van hun avonturen in Griekenland, terwijl hij even hiervoor in 10 verzen de reis door klein Azië er doorheen jast.

Dit is de tweede zendingsreis van Paulus.

Door Klein Azië en Griekenland. Van Azië naar Europa dus. Nu klinkt dat in onze oren als een grotere stap dan in de tijd van Paulus. Waar het nu twee landen zijn, Turkije en Griekenland – die niet altijd even vriendelijk tegenover elkaar zijn, waren in het jaar 40 na Christus Klein Azië en Macedonië gewoon twee provincies in het Romeinse rijk. Je hoefde aan de grens niet eens je paspoort te laten zien, want er was geen grens. Maar het was wel een stap. Macedonië is wel

het gebied dat het meest verwant is aan Rome. De is het hartland van de Grieks romeinse cultuur. Dus toch wel een stap. Die Paulus vandaag zet

En hier zijn we in Handelingen 16. Dit is een kaartje van Google/maps en dat laat zien dat Paulus gewoon van Troas naar Napoli kon varen. Als je nu zou gaan lukt dat niet, dan moet je blijkbaar via deze grenspost gaan....

- Schriftlezing: Handelingen 16: 11-15
- Lied 'Zolang wij ademhalen' (Lied 657: 1 en 2)
- Schriftlezing: Handelingen 16: 16-34
- Lied 'Zolang wij ademhalen' (Lied 657: 3 en 4)
- Preek

Filippi was een Grieks stadje, maar het grootste deel van haar inwoners waren Romeinen, Romeinse veteranen. Ze hadden daar een stuk grond of een huis gekregen van keizer Augustus en deze uitgetreden soldaten mochten hier een samenleving inrichten 'zoals ze thuis gewend waren' – en zo werd Filippi een soort Rome in het klein, zeg maar.

Dat betekent orde en recht en gerechtigheid. Dat betekent dat er een Pax Romana heerste in Filippi. Een op militaire leest geschoeide rust. Met plichtsgetrouwe burgers, rangen en standen, eergevoel en ga maar door.

En dan, dan wandelen Silas en Paulus deze stad van vrede en recht binnen. Het evangelie zet vaste voet op Europese bodem. Als dat maar goed gaat, want als het evangelie van Jezus Christus hier in de persoon van Paulus zo'n samenleving binnenwandelt, dan kun je wel wat verwachten.

Want waar in de Pax Romana het recht van de sterkste heerst, en je loyaal bent aan je meerdere en de keizer zelf god is, tja dan botst dat met de goede boodschap van een gekruisigde Heer, en een God die zonder beelden vereerd wil worden. Dat botst met een evangelie waarin man en vrouw, slaaf en vrije, Jood en Griek gelijk zijn.

Met enige humor vertelt Lucas hoe dat gaat. Het evangelie van Jezus Christus in dit mini Rome in Macedonië.

Het begint met het verhaal van de slavin die blijkbaar helderziend is.

Deze slavin is niet alleen in de macht van deze boze geest, maar ook en vooral in de macht van haar bazen. Die heren buiten haar uit, en deze onvrije vrouw, een horige, deze slavin, roept dat Paulus en Silas toe dat zij *slaven* zijn van de allerhoogste God. Alsof zij zelf zo vrij is.

En de allerhoogste God roept ze, en daarmee erkent ze ook meteen dat alle andere krachten en machten ondergeschikt zijn aan deze allerhoogste God die door Paulus en zijn vrienden wordt gediend.

Hier gebeurt wat ook in de Evangeliën steeds gebeurt: Het zijn vaak de tegenkrachten, de demonen en de boze geesten, die het als eerste doorhebben. Zij erkennen de God van Israël als de allerhoogste God en zij erkennen Jezus als hun Heer. De gekken hebben het als eerste door – dit hier is heilig.

En hier gebeurt dat ook, bij Paulus, in heidens gebied, in het hartland van het Romeinse rijk, door een heidense waarzegster.

Het was blijkbaar niet helemaal zoals Paulus het zich had voorgesteld. Deze jonge vrouw, de dorpsgek, die als een roepstoeter, een paar dagen lang notabene, achter hen aanloopt en maar blijft roepen: "Deze mensen zijn dienaren van de allerhoogste God en verkondigen u hoe u gered kunt worden!"

Om gek van te worden natuurlijk. Maar tegelijkertijd is het ook een fantastische mediacampagne. Voor deze joodse mannen op vreemde bodem.

Het helpt ze enorm. Want je mag in het Romeinse Rijk niet zomaar een nieuwe godsdienst verkondigen. De keizer is daar tegen. Dat geeft maar onrust. Bovendien: de God van Israël belijden als je allerhoogste Heer is een regelrechte motie van wantrouwen tegen de keizer zelf – die vindt zichzelf namelijk de allerhoogste Heer.

Paulus had nog geen ingang gevonden in Filippi, een synagoge is er niet, en die gebedsplaats waar hij naar toe op weg is, ligt buiten de stad in een afgelegen gebied, hoe en waar moet hij nu over Jezus vertellen?

Deze ontmoeting wordt hem dus in de schoot geworpen, al beseft hij dat niet meteen. Want hij wordt er kribbig van, misschien wel omdat Paulus nog niet goed wist hoe hij over zijn geloof moest gaan vertellen en het hem nu wordt afgedwongen door deze slavin, die optreedt als de megafoon van het christendom.

Hoe dan ook, hij zegt tegen de geest die de vrouw in haar macht heeft: In naam van Jezus ga weg! En de geest ging uit haar weg. Paranormaal begaafd zijn is niet altijd een pretje.... Sowieso al niet, maar zeker niet als iemand anders jouw gaven dan ook nog commercieel exploiteert. Ze was een verdienmodel voor haar heren. Tot vandaag dus.

Zo krijgt Paulus letterlijk toegang tot dit heidense gebied. Hij krijgt geestelijk toegang tot de Grieks-Romeinse cultuur, nu hij nota bene in naam van zijn Heer Jezus Christus laat zien dat hij boven de Pax Romana en de religie van deze Romeinen staat.

Maar nu zijn de poppen wel aan het dansen.

Nu staat hij opeens midden in de belangstelling.

De eigenaars van de kermisattractie die je toekomst kon voorspellen die zijn boos. Hun inkomstenbron is plotseling opgedroogd.

Ze sleuren Paulus en Timoteüs mee naar het marktplein. De agora. De plek waar wordt rechtgesproken. Ze zeggen: 'Deze mensen brengen onrust in onze stad. Het zijn Joden en ze verkondigen een levenswijze en gewoonten die wij als Romeinen niet mogen overnemen of volgen.'

Paulus heeft 'de orde' verstoord, onrust gestookt in de Pax Romana. Hij heeft het eigendomsrecht geschonden. Dat meisje was 'van' haar 'heren', zij was hun bezit. Dat is de Romeinse wet. Met zijn daad heeft Paulus gezegd: Dat meisje is niet van jullie, is óók niet van die waarzeggende geest, nee, dit meisje is van 'God', dus mag ik haar – in Jezus' naam – aan zichzelf teruggeven.

Niet jullie zijn haar heer, niet de keizer is haar heer, niet de boze geest is haar heer, ze heeft maar een Heer: Jezus Christus.

Maar dat kan niet in Filippi, dat kan niet in de wetten van de wereld. Als we dat toestaan, waar blijven we dan als Romeinen. Straks denk iedereen nog dat hij of zij alleen de allerhoogste God hoeft te dienen. Dan wordt het een puinhoop in onze keurige samenleving.

En zo staan de 'romeinse heren' en de 'Heer Jezus' plots frontaal tegenover elkaar... en via een domino-effect escaleert het conflict razendsnel. Alle gezagsinstanties schieten in actie om de bres te dichten die Paulus geslagen heeft in de ideologische muur van Filippi, om de rust en orde te herstellen. Met veel vaart en humor vertelt Lucas hoe van het één het ander komt. Niet alleen de stadbestuurders zijn ontzet, maar alle Filippenzen: Schande, dat kunnen wij niet tolereren, wij 'goede romeinen' moeten ons verre houden hun geloof en gewoonten houden.

Paulus en Silas moeten boeten voor het propageren van een nieuwe godsdienst, terwijl ze hun mond nog niet hebben opgedaan in de stad. Het was hun eigen werkneemster, de waarzegster. Die verkondigde overal luid en duidelijk het evangelie. En wat Paulus en Silas wel deden, schokte de samenleving: ze gaven een vrouw haar vrijheid terug, haar leven.

Het is een prachtig verhaal van hoe het Evangelie zijn weg vindt. Vaak meer ondanks ons mensen dan dankzij ons mensen.

En het verhaal wordt natuurlijk nog veel mooier.

Het wordt een paasverhaal.

Want het lijkt of het hiermee klaar is. Paulus en Silas worden opgesloten.

Deze 'ordeverstoorders' zullen de onwankelbare orde van de Romeinse stad Filippi nooit en nimmer meer in gevaar brengen. Ze worden in de diepste kerker weggestopt. Alles kan blijven zoals het is. Godzijdank. Geen schijn van kans lijkt het evangelie van die andere 'Heer' te hebben in Filippi. Ze worden in verzekerde bewaring gesteld. En hun voeten worden verzekerd in het blok. In het Grieks is dat twee keer het woord: *onwankelbaar*. De rust is hersteld. De orde staat als een huis.

Maar dat is buiten de God van Israël gerekend.

Want wankelen zal het. De aarde. Terwijl Paulus en Silas zingen in de diepste kerker van Filippi, schudt de aarde. Zoals de aarde schudde bij het sterven van Jezus en de graven werden geopend. Deze binnenste kerker opent zich en de kettingen van de dood breken open. De bevrijdende boodschap van de levende Heer laat zich niet gevangen houden. Die moet naar buiten. Hoe dan ook. Ze ontsnappen niet. Ze worden vrijgelaten en de cipier wordt gedoopt met het water waarmee hij de wonden van Paulus en Silas heeft schoongemaakt. Met al zijn huisgenoten en ze vieren avondmaal. Hij is het eerste lid van de nieuwe huisgemeente in Filippi. Ze bidden en zingen. Paulus en Silas.

Ze zingen God de lof toe.

Ze bidden en zingen Psalm in de nacht.

In de gevangenis zijn ze vrij, omdat ze vertrouwen op hun Heer.

Zoals Bonhoeffer vrij was in de gevangenis van de Nazi's

Zoals Nelson Mandela vrij was op Robbeneiland.

Zoals vele christenen in Noord Korea, in China, Somalië en Nigeria, vrij zijn hoewel ze gevangen zitten of in een ondergrondse kerk hun geloof belijden.

Dat geloof, dat onwankelbare vertrouwen doet alle zekerheden op z'n grondvesten schudden. Alles wat vast lijkt, begint te wankelen en voor de Romeinse cipier het nog maar beseft, is het onwankelbare blok opengesprongen en staan de vaste dichte deuren wagenwijd open. Alle gebonden zijn vrij... Een omwenteling is het, een revolutie. Rome schudt op haar grondvesten.

Ten diepste is dat de boodschap van dit verhaal dat door Lucas met zoveel verve, diepte en humor wordt verteld.

Dat we vrij zijn in Christus – om het in de woorden van Paulus te zeggen.

Omdat wij geloven in de God van Hemel en Aarde, de Vader van Jezus Christus kan ons ten diepste niets raken. Geen andere macht die boven ons is gesteld.

Natuurlijk: het raakt ons. Persoonlijk lijden en verlies. Pijn en verdiets en het raakt ons wat mensen elkaar aandoen in deze wereld.

Het raakt ons als er kinderen die hier geboren zijn worden uitgezet naar een land waar ze geen toekomst hebben. Het raakt ons en zij lijden er onder.

Maar uiteindelijk heeft het geen macht over ons – dat is wat dit verhaal vertelt. Het is een echt van het Paasverhaal. Ja, de geseling van Jezus en zijn kruisiging zijn echt en het lijden was verschrikkelijk en het intense verdriet van Johannes en Maria en Maria van Magdala onder het kruis was echt en hun wanhoop bij dat lege graf – is ons dan niets bespaard gebleven - was echt. Net als die stokslagen voor Paulus en Silas en de kerker en het blok aan heen been, maar het was het is niet het laatste.

Het leek onwankelbaar, maar het schudde op zijn grondvesten. Omdat Gods liefde verder gaat, en je vasthoudt door het lijden heen, zelfs door de dood. Omdat Gods trouw

eeuwigheidswaarde heeft en zoveel meer onwankelbaar is dan wat wij elkaar ook maar kunnen bieden.

Daarom houden ze het vol in de gevangenis van Noord Korea, daarom mogen wij leven vol hoop en in vertrouwen dat wat wij elkaar aandoen niet blijft. God staat er boven.

Dat is ten diepste de hoop die sterker is dan alle wanhoop.

Dat ene onwankelbare: dat God blijft.

Amen

- Muzikaal intermezzo

Antwoord

- Lied 'De wereld is van hem vervuld' (Lied 825: 1, 3 en 5)
- Dankgebed en voorbeden, stil gebed, Onze Vader
- Collecte

Gaan

- Slotlied 'Jezus zal heersen waar de zon' (Lied 871)
- Zegen